

3

Formes d'organització textual

1. Formes d'organització textual

La lingüística textual classifica els textos seguint criteris com la temàtica (reals o ficticis), el canal (orals o escrits), la finalitat comunicativa (informar, convèncer, contar, instruir, descriure, etc.) o els àmbits d'ús (periodístics, literaris, acadèmics...).

Una de les classificacions de les tipologies textuais més difoses és la de J. M. Adams, que es basa en les **funcions del llenguatge predominants** en cada tipus de text. Adams distingeix entre els tipus de textos següents o **modalitats textuais**:

- **Textos descriptius.** Expliquen com són les **persones**, els **objectes**, els **llocs**, etcètera.
- **Textos narratius.** Informen sobre **accions** i les situen en el transcurs del temps.
- **Textos expositius.** Omplim un buit **informatiu** per explicar alguna cosa.
- **Textos argumentatius.** La finalitat és **persuadir** per mitjà d'alguna tesi o opinió.

Aquests textos els estudiarem a continuació. A més, hi ha també els següents.

- **Textos retòrics**, que tenen com a finalitat principal construir un **missatge literari** en què predomina la funció estètica del llenguatge.
- **Textos conversacionals**, en què s'estableix un **diàleg** entre dos **interlocutors** o més. L'emissor i el receptor alternen el torn de paraula i, per tant, els seus papers. Se'n poden trobar en textos literaris (novel·les, contes, teatre...) i periodístics (entrevistes), formant part de textos predominantment narratius o expositius.
- **Textos instructius**, que serveixen per a donar **directrius**, **ordres**, **consells**, **normes**... En aquest tipus de textos es pretén regular la conducta del receptor. S'utilitzen per a fixar o recordar unes normes, aconsellar o ordenar, explicar un procediment, etc. S'hi ha d'emprar un llenguatge precís i concís, ben ordenat, clar, senzill i no gens ambigu, i el registre estàndard. Hi sol predominar la funció referencial i la informació s'hi estructura de manera lineal. Hi ha textos instructius en els manuals d'instruccions, les receptes de cuina o els reglaments, per exemple.
- **Textos predictius**, que informen sobre fets futurs. Hi solen predominar els verbs en temps futur. Moltes vegades es presenten formant part dels textos argumentatius o dels retòrics, combinats amb els narratius o els argumentatius dins de l'àmbit literari. Són textos predictius les previsions meteorològiques de l'àmbit periodístic, els horòscops, les profecies, etcètera.

Aquestes modalitats no es manifesten en estat pur, sinó que se solen **combinar entre si**: argumentació i exposició, descripció i narració... En general, cal identificar la modalitat textual predominant i després indicar les secundàries.

ÍNDEX DE CONTINGUTS

- 1 Formes d'organització textual
- 2 La narració
- 3 La descripció
- 4 L'exposició
- 5 L'argumentació

PROCESSOS I ESTRATÈGIES

APUNTS
BÀSICS

COMENTARI DE TEXT
I TASCA FINAL

Exemples de modalitats textuais

Llig amb atenció el text que t'ofereim. S'hi combinen la **descripció** (primer paràgraf), la **narració** (segon paràgraf) i el **text conversacional** (la resta del text).

Mort

Era un xicot alt, pèl-roig i pigallat, amb un cos que feia l'efecte d'estar sota el control del seu amo només de manera marginal; un cos que semblava compost, majoritàriament, de genolls.

Aquest dia en particular, el seu cos va creuar com un llamp els alts camps, agitant les mans i cridant. El pare i l'oncle de Mort el van observar.

—No entenc per què —va dir Lezek, el pare— els ocells ni tan sols ixen volant quan hi passa.

—Aaah. El cos humà és una cosa meravellosa. No ho sé, ho dic perquè les seues cames es desvien en totes les direccions i, malgrat tot, sembla assolir una certa velocitat.

Terry PRATCHETT
Mort (adaptació)

1. Llig aquests textos i raona quina tipologia textual hi predomina i si n'hi ha de secundàries.

Recepta de la crema

*De la cuina catalana,
de casa o de restaurant,
és evident que la crema
ocupa un lloc important. [...]*

*Com que Sant Josep s'acosta
i ja el tenim al damunt,
us n'explico la recepta,
poc a poc i punt per punt.* 5

*De llet n'hi poses un litre,
que menys és fer-se l'estret,
un tros de pell de llimona
i de canyella un tronquet.* 10

*Tot això ho poses al foc
fins que comenci a bullir;
si no et vessa, no et preocupis,
que tampoc no ve d'aquí.* 15

*Ho treus del foc, ep! no et cremis!
que reposi uns breus moments,
i mentrestant tu prepares
tots els altres ingredients.* 20

*Vuit rovells d'ou és la mida,
que és la millor proporció,
posa dos-cents grams de sucre,
i cinquanta grams de midó.*

*Barreja els rovells i el sucre
i ho deixates, ben desfet;
i el midó podràs desfer-lo
amb una mica de llet.* 25

Com es fa la millor crema de Sant Josep

Llet: és el que dona el volum a la crema.

Sucre: aquest és l'ingredient que endolceix la crema.

Aromatitzants: infusió de canyella i pell de taronja.

Rovells i midó: són l'element de lligam que ens permet donar l'aspecte cremós típic de les postres de Sant Josep.

Poseu a bullir mig litre de llet amb un canonet de canyella i la pela d'una llimona. Quan arrenqui el bull, pareu el foc i deixeu-ho infundir uns minuts. Mentrestant, barregeu 4 rovells d'ou, 100 g de sucre i 20 g de midó fins que quedi una pasta ben fina, sense grumolls. Tot seguit, torneu a arrencar el bull a la llet.

Afegiu-hi a poc a poc la barreja de rovells, sucre i midó, abaixant el foc al mínim i sense deixar de remenar. Deixeu-ho coure 30 segons. Quan s'hagi espessegit, coleu-ho per evitar que hi quedin grumolls i per treure'n la canyella i la pela de llimona.

Poseu la crema catalana resultant en cassoles de terrissa individuals i deixeu-ho refredar. Abans de servir la crema, poseu-hi un grapat de sucre blanc al damunt i cremeu-lo amb una pala de cremar ben calenta.

www.cuina.cat (adaptació)

*En aquest mateix pot que uses,
poc a poc hi vas tirant
la llet que tens escalfada;
mentre ho fas ves remenant.* 30

*Després això cal colar-ho,
que per'xò hi ha el colador;
es posa al foc i es remena
sempre pel mateix cantó.* 35

*Quan veus que es vol espesir,
llavors abaixes el foc
i deixes que continuï
una mica més, però poc.* 40

*I ja tens la crema feta,
ja la pots abocar al plat,
ho pots fer amb el plat que vulguis,
però millor si és ovalat.*

Jaume ARNELLA

Les cançons del Pont de les Formigues
www.viasona.cat

L'horòscop científic

Àries. Aquest any et negaràs a creure que comparteixes característiques amb una dotzena part de la humanitat.

Taure. Calcularàs la interacció gravitacional que Aldebaran, l'estrella més brillant de la teva constel·lació, realitzava sobre tu quan vas néixer i veuràs que és centenars de milions de vegades més petita que la que et feia la llevadora.

Bessons, cranc i lleó. T'assabentaràs que existeix un premi d'un milió de dòlars de la Fundació James Randi per a qui pugui demostrar que pot predir el futur o té poders paranormals. Ningú fins ara no l'ha guanyat.

Verge. Tens un gran potencial que hauràs d'aprofitar. Tot i les teves febleses i dubtes, generalment aconseguiràs compensar-ho d'alguna manera.

Balança, escorpi i sagitari. En psicologia, la tendència a observar semblances en una descripció plena de vaguetats com l'anterior s'anomena Efecte Forer.

Capricorn. Algú et parlarà que totes les partícules de l'univers estan entrellaçades quànticament des de l'inici dels temps. És la moda entre les pseudociències: utilitzar incorrectament la mecànica quàntica. Vigila.

Aquari. Descobriràs que astròleg seriós és un oximoron.

Peixos. El coneixement científic farà que deixis de creure per sempre en les pseudociències.

Daniel ARBÓS i Màrius BELLES
www.ara.cat

2. La narració ↓

La narració és la modalitat textual que s'usa per a contar fets o accions en què participen diferents personatges.

Aquests fets se situen en un **temps concret** i en un **espai**, i expliquen com es passa d'una situació inicial a una situació final diferent. Les narracions relaten fets, històries, biografies o successos. La finalitat principal és **informar o entretenir**, encara que també poden tenir un objectiu **didàctic**.

Els **textos narratius** acostumen a organitzar l'**estructura interna** en tres parts anomenades **plantejament, nus i desenllaç**.

En el **plantejament** s'exposa la situació inicial estable trencada pel sorgiment d'un conflicte; en el **nus** s'avalua el conflicte i la reacció dels diferents personatges que hi intervenen, i s'hi explica el desenvolupament i l'evolució de l'acció; i en el **desenllaç** es resol el conflicte i s'arriba a una altra situació, la final. De vegades, en aquesta tercera part hi ha una opinió del narrador que, en alguns gèneres, s'anomena moralitat i, en altres, opinió o valoració crítica.

Característiques generals de la narració

L'apujada de les campanes

Això va anar i era, fa molts anys, que un bon dia apujaven les campanes al campanar de Bocairent. El procediment era molt més complex que no hui, ja que per a apujar-les havien de fer servir corrioles, cordes i moltes persones ajudant. Després de molt d'esforç, ja eren quasi totes dalt, sols faltava la més gran. Així que tots els homes que hi havia fent força per apujar-les es varen disposar a apujar la campana gran. Quan ja la tenien quasi a la meitat de la pujada, va passar per allí el sabut del poble, i li va dir al capatàs:

—Escolte, bon home. Per què pateixen tant per apujar la campana? Jo conec una tècnica que els permetrà apujar-la més de pressa i sense patir gens.

El capatàs no va voler-li fer cas, i li digué:

—S'agraeix el consell, però tenim molt avançat ja el treball, i ara no canviarem de tècnica.

Però el sabut seguia amb les seues explicacions, calfant-li el cap al capatàs. Tant li'l calfà que, finalment, el capatàs va fer-li cas, i va ordenar a tots els homes que abaixaren la campana, que anaven a provar la tècnica nova. [...] Quan la campana ja era baix, el sabut va explicar la tècnica que tenien d'emprar per a apujar la campana sense patir gens:

—És molt senzill. Heu de lligar un ramal llarg al penell del campanar. Després estireu ben fort el ramal, fins que el campanar es doblegue, i quan siga ben prop de terra, pengeu la campana, i aneu soltant a poc a poc el ramal.

Des d'aquell dia, conten que, si veus per algun carrer de Bocairent un home que va corrents, és el sabut, que encara corre perseguit pels homes que apujaven les campanes.

Històries i llegendes del nostre poble (adaptació)

- Ús de connectors (de causa, finalitat o conseqüència: *ja que, així que, etc.*) i de locucions temporals (*després de*).
- Predomini de verbs d'acció i de temps verbals en passat (*va anar, es varen disposar...*) i en pretèrit imperfecte simple (*era, havien, apujaven, faltava...*).
- Diverses veus. Solen usar-se la primera i la tercera persones. El narrador pot ser exterior a l'acció, actuar com un observador o ficar-se en la pell d'algun personatge, representant la seua veu en **discurs directe** (diàleg) o **indirecte** (*va ordenar a tots els homes...*). En les narracions, per tant, s'hi acostumen a inserir **fragments conversacionals**.
- S'usen **elements díticis** que posen en relació el moment de la narració amb el de l'enunciació; i **elements anafòrics** que remetent a un altre temps, espai o persona: *fa molts anys, un bon dia, des d'aquell dia...*

Els gèneres textuais que més s'adiuen a aquesta tipologia són:

- En l'àmbit acadèmic, els textos d'història.
- En l'àmbit periodístic, la notícia, els reportatges i les cròniques. En la notícia (UNITAT 4) s'acostuma a narrar un succés adoptant un punt de vista objectiu. Es parteix d'una situació inicial i s'explica el procés que causa una situació final diferent. Normalment es conta en un passat recent. Pot incloure la veu directa d'una persona que hi ha participat o hi ha assistit com a testimoni i diverses veus d'emissors diferents.
- En l'àmbit literari, el conte, la rondalla oral, la novel·la, les llegendes, les faules, els dietaris i el còmic.

1. Escolta i llig aquest fragment d'una novel·la.

Els amics de València

El vent de març bufava molest com sempre i xiulava entre els canyars de vora el riu. De tant en tant, s'alçaven petits remolins de pols que ens dificultaven el pas en encegar-nos els ulls. No obstant això, no em deturava i cridava amb força els meus amics perquè s'esforçaren un poc més:

—Vinga, va! Doneu-vos pressa o arribarem tard!

Edgar, Ruth, Alba, Borja i Albert em seguien, mentre travessàvem el riu Xúquer per la vorera del pont nou. A l'altra part, per la dreta, es veia ja l'estació de la RENFE. Feia mesos que esperàvem, impacients, aquell encontre. I ara, només ens separava de l'instant desitjat, aproximadament, un parell de minuts i, a penes, uns quatre-cents metres de distància. Ens feia molt de goig conèixer per fi els nostres amics de València. [...]

—Mireu, el tren de València ha entrat ja a l'estació! —cridà amb força Ruth.

I tot seguit, començarem a córrer com uns esportistes jugant-se la final olímpica dels cent metres. Quan vam arribar a l'andana principal, alenàvem amb força però satisfets de la nostra puntualitat. Pel túnel, que creuava per sota les vies del tren, apareixien els primers viatgers, tots amb cara de pocs amics i amb senyals evidents de tenir pressa. Potser per això, no fou difícil descobrir quins eren els nostres invitats.

Berta duia un somriure d'orella a orella que semblava permanent. Martí mirava cap a un costat i cap a l'altre per tal de controlar-ho tot i guiar un poc la resta de la colla. Però Puig a penes li feia cas xarrant com estava amb una velleta, la qual ajudava a portar-li una part de l'equipatge. [...]

Naturalment, la primera cosa que vam fer fou presentar-nos, però, a pesar de l'emoció que sentíem, tampoc no ho fèrem molt llarg perquè, entre altres coses, l'autobús urbà se n'anava i no era qüestió de tornar a fer una altra volta el camí a peu, sobretot per l'aire que feia.

J. A. FLUIXÀ

El misteri de la cripta ibèrica, Prodidacta Abril

2. Subratlla els verbs d'acció que hi trobes. En quin temps verbal estan?
3. Localitza un fragment de descripció inclòs en aquesta narració.
4. Quines veus hi pots identificar?
5. Quina situació s'explica al principi de la narració? En quin espai físic comença?
6. Quina és la situació final? En quin espai físic acaba?
7. Explica les característiques de la narració posant exemples del text següent.

Deu robatoris diaris en explotacions agrícoles i ramaderes del País Valencià

La Unió de L'auradors denuncia que durant l'any 2014 es van produir quasi deu robatoris i furts diaris en les explotacions agràries del País Valencià, dels quals, al final, només es van aclarir poc més de dos, segons les dades aportades pel Ministeri de l'Interior en una resposta parlamentària a la qual ha tingut accés aquesta organització agrària.

L'any passat va haver-hi, d'acord amb les dades del Ministeri de l'Interior, un total de 3463 robatoris i furts en el camp valencià dels quals van resultar resolts 798. En el conjunt estatal es van cometre un total de 21 091 robatoris i/o furts, dels quals només es van aclarir 3 739. Al País Valencià és, després d'Andalusia, on més delictes contra el sector agrari es cometien.

Les dades facilitades per Interior arrebeguen els furts i els robatoris comesos en explotacions agràries entre els anys 2010 i 2014 i la proporció dels que resulten resolts. La informació, que arrebega les xifres de tot l'Estat, a excepció de Catalunya i del País Basc, revela que el nombre d'aquest tipus de delictes va descendir l'any passat respecte de l'anterior, encara que en el període comprès entre el 2014 i el 2010 van pujar un 33%. Quant al nombre de delictes aclarits hi ha un descens important del 2014 respecte del 2013, encara que, en relació amb el 2010, la xifra sí que és bastant rellevant.

La Unió reconeix que la tasca dels equips ROCA de la Guàrdia Civil va a poc a poc sent positiva, amb els mitjans que tenen, però així i tot la sensació d'inseguretat és encara preocupant per als titulars de les explotacions. Considera que haurien d'incrementar-se els mitjans i els esforços per a resoldre un nombre de casos més elevat.

La Unió creu que aquest baix percentatge de resolució és un factor que desanima els agricultors i els ramaders a l'hora de denunciar els fets, la qual cosa pot estar desvirtuant també en certa mesura les dades del Ministeri, perquè poden no estar-se denunciant un nombre important de delictes.

Finalment, cal recordar que les xifres continuen sent de més del doble que les de França on, amb més nombre d'habitants i de km² de territori, el nombre total de delictes d'aquest tipus va arribar en el mateix període del 2014 a la xifra de 10 681, segons dades de la gendarmeria francesa.

www.laveupv.com, 22 de març de 2015 (adaptació)

8. Quins temps verbals predominen en el text?
9. Localitza-hi almenys un connector d'oposició, un altre de causa i un altre que ordene la informació.
10. Per què podem dir que hi ha un díctic en *L'any passat va haver-hi un total de 3463 robatoris i furts*?

3. La descripció

La **descripció** s'utilitza per a **explicar com és** alguna cosa o algú: un paisatge, una persona, un objecte...

Els gèneres en què sol predominar la descripció són:

- En l'àmbit **acadèmic**, els manuals i els llibres de text.
- En l'àmbit **literari**, les novel·les, els contes, les acotacions teatrals, etc. Ajuden a donar vida a ambients, personatges...
- En l'àmbit **quotidià**, els inventaris, els catàlegs o les guies turístiques.
- En l'àmbit **periodístic**, els informes, les notícies, els reportatges o les cròniques.

Els **textos descriptius** acostumen a **formar part d'altres textos**, com els narratius o els expositius, ja que és necessari aportar informació sobre com és un personatge, una casa, un objecte o una època històrica. Aquestes explicacions ajuden el receptor a entendre l'ambient i els participants que intervenen en les accions que es narren.

L'**estructura** d'aquests textos es divideix en dues parts: la **denominació**, en què es presenta el concepte, i l'**expansió** o descripció pròpiament dita.

La part descriptiva no té una estructura prefixada, ni una planificació preestablida com a general, però acostuma a seguir un **ordre lògic intern** que podem tipificar en alguna d'aquestes opcions: de dalt a baix, d'esquerra a dreta, del més general al més concret o particular o a l'inrevés, de dins a fora o a l'inrevés, i de lluny a prop.

3.1. Classes de descripcions

Es poden distingir dos tipus de descripcions, segons el **grau d'objectivitat**.

- **Descripció objectiva**, en què predomina la funció referencial. És funcional, pròpia dels llenguatges tècnics. La solem trobar en els textos científicotècnics.
- **Descripció subjectiva**, en què l'emissor exposa opinions o sentiments que li produeix allò descrit. Hi predomina la funció expressiva, i, per tant, importa més com ho veu l'autor que no com és en realitat. Abunda en l'àmbit literari.

Característiques generals de la descripció

El litoral valencià

El litoral de la Comunitat Valenciana és un lloc privilegiat al Mediterrani amb esplèndides platges que són conegudes per tot Europa per la seua naturalitat, bellesa i qualitat inigualables. Característiques que, unides al càlid clima i a una immillorable oferta de serveis, fan de les platges d'Alacant, Benidorm, València i Castelló una destinació preferent per a gaudir de les vacances tot l'any.

A la Comunitat Valenciana trobaràs la platja que sempre has somiat: des d'extensos arenals fins a recòndites cales, passant per una gran varietat de platges accessibles i naturistes en les quals no falten els millors serveis d'allotjament i restauració.

Aigües cristal·lines i arenes immaculades converteixen un simple bany en un oceà de sensacions, a la qual cosa cal sumar les condicions idònies per a la nàutica i la pràctica d'activitats esportives.

<http://va.comunitatvalenciana.com>

- Hi predominen els **adjectius qualificatius** (*esplèndides, càlid, cristal·lines, idònies...*). Hi ha pocs verbs, en present i imperfet.
- S'hi fa servir **verbs que indiquen estat** (*és, són...*), amb **atributs** (*un lloc privilegiat, conegudes...*). Per això, hi abunden les **oracions atributives**.
- Les **figures retòriques** més abundants són la **comparació** i la **metàfora** (*un oceà de sensacions*).
- S'hi utilitzen expressions per a indicar **temps** i **espai**: *per tot Europa, tot l'any...*
- S'hi empen **sinònims i antònims, hipònims i hiperònims** (*platges/cales...*).

1. Escolta i llig el text següent.

La trompa

Les primeres trompes, igual que molts altres instruments, estaven fetes amb una banya de búfal, i s'utilitzaven sobretot en la caça i en les batalles.

Un antecedent de la trompa és el corn, instrument propi de la música ritual hebrea. Aquest era tocat pels sacerdots hebreus i va passar a la història per ser un dels protagonistes en l'enfonsament de les muralles de Jericó.

En l'edat mitjana, la noblesa utilitzava l'olifant, instrument que estava fet amb un ullal d'elefant ricament ornamentat. El primer olifant va ser un regal que va fer a Carlemany el califa que regnava a Bagdad a la fi del segle VIII.

Aquest instrument era utilitzat per a transmetre senyals entre llocs llunyans i sols el posseïen persones d'alt rang.

En el segle XVIII apareix a França la trompa de caça, que va anar perfeccionant-se fins a arribar a l'instrument que tenim ara. En un principi, per a poder variar l'altura dels sons s'hi introduïa la mà dins i, segons si es tapava mig pavelló o tot, s'emetien diferents sons. Ja en el segle XIX, es va idear el sistema de vàlvules que permet a l'instrumentista emetre tots els sons de l'escala.

Té una forma que crida l'atenció, ja que es tracta d'un tub de coure molt llarg, però enrotllat sobre si mateix, corn si fóra un caragol. Al final, el tub s'eixampla en un gran pavelló que s'agafa amb la mà.

La sonoritat és plena i dolça, i té un efecte de llunyania.

Mendelssohn va escriure una cèlebre obra simfònica titulada El somni d'una nit d'estiu, basada en una obra del mateix nom de Shakespeare. Aquesta peça està inspirada en la nit més curta de l'any: la nit de Sant Joan. La melodia del nocturn és interpretada per la trompa, que descriu la tranquil·litat i la quietud dels boscos en aquesta màgica nit.

Schumann va compondre una curiosa peça per a quatre trompes que és tan difícil que poques vegades s'interpreta en els concerts, i penseu que quan Schumann la va escriure encara no eren conegudes les trompes de pistons i els compositors escriuien les obres per a trompa simple. Imagineu-vos els pobres intèrprets de l'època per a tocar aquesta obra!

Anna CHALER

Les instruments de vent, Generalitat Valenciana (adaptació)

2. El text *La trompa* és una descripció objectiva o subjectiva? Raona la resposta.
3. Quin ordre intern segueix la descripció?
 - a) Cronològic.
 - b) De dins a fora.
 - c) De fora a dins.
 - d) D'aproximació: des de l'orquestra fins als pistons.
4. Quins connectors d'ordre hi localitzes?
5. Quins mecanismes de qualificació hi trobes?
6. En quin paràgraf es descriu físicament la trompa?
7. Quin tipus de so té aquest instrument de metall?

8. Llig el text i justifica el predomini de la descripció.

Ray Bradbury.

La gespa, verda i espessa, esmorteïa el soroll de les passes. Feia olor d'haver estat tallada de poc. A contracor, el capità John Black es va sentir abassegat per aquella gran pau. Durant els últims trenta anys mai no havia estat en un poble i, ara, el zum-zum de les abelles primaverals el calmava i la frescor del paisatge li era un bàlsam per a l'ànima.

Van pujar les escales del porxo. Mentre caminaven cap a la porta, les passes ressonaven sobre les fustes, en ecos buits. Dins, hi van veure una cortina de boletes de cristall, estesa de banda a banda de la porta del vestibul, un llum d'aranya i un quadre de Maxfield Parrish a la paret, prop d'una confortable butaca Morris. La casa feia olor d'antigor, olor de golfes, olor d'infinita comoditat. S'hi podia sentir el dring del gel en una gerra de llimonada. Com que era un dia tan calorós, en una cuina llunyana algú preparava un dinar fred. Algú que taral·lejava una cançó amb veu dolça i aguda.

El capità John Black va fer sonar la campaneta.

Les passes, lleus i apressades, es van acostar pel vestibul: una senyora d'uns quaranta anys, d'aspecte simpàtic, vestida a la moda del 1909, va treure el cap i els va mirar.

Ray BRADBURY

Les cròniques marcianes, Proa (adaptació)

9. Indica quines parts del text són narratives.
10. Quins dos tipus d'ambients es descriuen en el text?
11. Localitza les parts del text que fan referència al sentit de l'olfacte, de l'oïda, del tacte i del gust.
12. En quin paràgraf es descriu físicament una persona?

4. L'exposició ↓

⊕ Elements visuals

Els elements visuals que contribueixen a l'estructuració del text són, entre altres, els marges, els sagnats, la retolació, l'ús de la negreta, la cursiva, l'ús del subratllat i la distribució en paràgrafs.

En la pràctica del comentari de text, per a esbrinar-ne les parts, ens és ben útil fixar-nos en els paràgrafs que té, ja que cada un sol inclou una de les idees principals que s'expliquen en el text.

Els textos expositius expliquen temes amb una finalitat informativa o didàctica.

Atés que les informacions s'han de presentar de manera lògica i clara, cal aportar-les seguint una jerarquia que es pot desenvolupar:

- **Analíticament:** de manera deductiva; va de l'exposició de fets generals fins a arribar a fets particulars.
- **Sintèticament:** de manera inductiva, va del cas més particular al més general.

Els **textos expositius** acostumen a desenvolupar-se en **tres parts**: la **introducció**, en què es presenta el tema del qual es vol parlar; el **cos**, en què es desenvolupa el tema, i la **conclusió**, en què sol haver-hi la síntesi d'allò que s'hi ha explicat.

En aquests tipus de textos podem trobar **diferents esquemes prefixats**: exposar un problema i arribar a la solució; començar per la causa i arribar a la conseqüència; formular una pregunta i acabar amb la resposta; establir un sistema de comparacions; amb una llarga descripció o amb una seqüència.

Hi ha textos expositius en l'àmbit acadèmic i en el periodístic.

- En l'àmbit **acadèmic**, els textos que més s'hi adequen són les lliçons, les conferències i els temes dels llibres de text, ja que tenen una funció didàctica. En la redacció, que tracta de ser objectiva, s'acostumen a utilitzar oracions impersonals o la primera persona del plural: *ja hem dit que...*, *com tots sabem...*
- En l'àmbit **periodístic**, els textos que més utilitzen l'exposició són els reportatges, ja que aprofundeixen sobre un tema d'interès. En aquest àmbit de vegades es poden trobar llicències literàries i marques modalitzadores de l'autor.

Característiques generals de l'exposició

La pell de fuet es fa a la Xina

El fuet pot semblar un producte 100% local, però la realitat és que la seva pell, feta de tripa animal, és un dels productes més globals que existeixen. La manipulació dels budells per a fabricar pell d'embotits continua requerint un minuciós procés de manipulació manual i ja fa temps que les empreses catalanes han externalitzat bona part de la seva producció a països de mà d'obra barata, com la Xina, el Marroc i Egipte. És el cas de Comercial Subproductos, empresa proveïdora de tripa natural per al sector carni ubicada a la Celler de Ter (comarca de la Selva).

La Xina i Egipte

Després de passar un exhaustiu control de qualitat, els bidons de tripa són redistribuïts a fàbriques de països emergents per a la seva posterior manipulació i calibratge. Comercial Subproductos treballa principalment amb empreses de la Xina i Egipte. «Si tot el procés de fabricació es fes a Catalunya, el preu final del fuet, les salsitxes o els frankfurts es dispararia», diu Sergi Turon, director de Comercial Subproductos. A causa d'això, només un 5% dels seus productes són processats a les instal·lacions de la Celler de Ter. Es tracta normalment de tripa de xai («la més delicada de totes», especifica Turon) i, per tant, es comercialitza a un preu més elevat que la resta.

No obstant això, el fet que la major part de la producció es faci en països emergents no és senyal de mala qualitat. «A la Xina he visitat plantes d'una qualitat i higiene inigualables», comenta Turon, que viatja sovint a l'estranger per supervisar la producció.

www.ara.cat, 15 d'abril de 2012 (adaptació)

- S'hi empen oracions atributives (*la seva pell és un dels productes...*), aposicions (*Comercial Subproductos, empresa proveïdora...*) i expressions vinculades a les definicions.
- S'hi fa servir adjectius específicats i classificatius (*globals, minucios, manual, barata, natural, exhaustiu, inigualables...*).
- Hi abunden els connectors d'ordre i lògics (*però, no obstant això, a causa d'això, per tant...*), que ajuden a l'organització lògica del discurs.
- S'hi utilitza l'exemplificació (*... com la Xina, el Marroc i Egipte. És el cas de...*).
- S'hi empen recursos gràfics, com els diferents colors de tinta, mida de les lletres, títols i subtítols, majúscules, esquemes i il·lustracions.
- El registre predominant és l'estàndard, el lèxic és precís i en les oracions sol predominar la funció referencial, ja que es busca la claredat i la concisió.

1. Llig atentament aquest text.**Quin antivirus hem de fer servir?**

El consultor informàtic Joan Jofra ens proposa cada setmana solucions dels problemes informàtics

Abans de començar a parlar de la protecció dels nostres aparells informàtics i dispositius, cal preguntar-se d'entrada què és un virus. En aquest sentit, els tractarem com qualsevol sistema d'intrusió al nostre ordinador o «malware»: virus, cucs, troians, *rootkits*, *spyware*, *adware*, *phishing*, etc.

Parlant dels antivirus, hem de tenir present també, d'entrada, que ens consumeixen recursos i fan que el nostre ordinador vagi més lent i poden entrar en conflicte amb els nostres programes. Per això hem de determinar, al principi, si volem tenir-ne o no.

Per on ens poden entrar?

Quan els ordinadors no eren interconnectats, la manera d'obrir la porta a un virus era pels disquets (us en recordeu, dels disquets?), després pels CD i ara pels USB i per Internet (correu i web). Una manera «especial» de *malware* és el *phishing*, un sistema que no ha de menester cap programa ni ha de modificar el comportament del nostre ordinador: simplement és allò que s'anomena enginyeria social, és a dir, que prova d'engalipar qui rep la comunicació perquè ell mateix, autoenganyat, doni les dades que vol l'autor de l'enganyifa.

Com podem estar tranquils?

Si fem servir els sistemes GNU/Linux i Macintosh viurem més tranquils: és més difícil d'entrar-hi i no hi ha tants ordinadors. Però els atacs de *phishing* o uns altres sistemes d'enginyeria social són iguals per a tothom, de manera que sempre cal estar atents.

Per no haver-hi de pensar, cal demanar al nostre proveïdor de correu si té antivirus-antiphishing, de manera que tanquem un front d'atac sense haver de fer res ni tenir cap programa antivirus. Evidentment, hem de confiar que el sistema d'antivirus del nostre proveïdor sigui bo.

La resposta de si hem de tenir un antivirus i de com podem estar tranquils dependrà de la nostra promiscuïtat i del nostre ordinador, i de si som prudents o no i pensem abans de fer clic a un OK quan algun programa o instal·lació ens faci preguntes estranyes.

Primer cas. Si l'ordinador el fa servir més d'una persona, l'antivirus és obligatori.

Segon cas. Si només el fem servir nosaltres i no ens volem ocupar i pensar cada vegada que hi ha una cosa estranya, o som dels que tenim tirada a fer OK a tot i, a més a més, no estem disposats a resistir la baixada de rendiment del nostre ordinador, busquem un antivirus.

Tercer cas. Si vigilem quan treballem amb l'ordinador, no ens caldrà, però és bo que en tinguem un de no activat (per no consumir recursos) i fer-lo servir en ocasions concretes, com ara quan un amic ens deixa un DVD o un llapis USB i no podem resistir-nos a copiar el contingut al nostre disc. Aquest antivirus no automàtic ens permetrà de fer una exploració prèvia.

Recomanacions d'antivirus

Avast és un antivirus gratuït i una demostració de la globalitat d'Internet, perquè són txecs. Si en voleu la versió gratuïta, vigileu

perquè us intentaran vendre alguna versió de pagament: sigueu 'forts' i no feu clic a les opcions «comprar».

Si, finalment, arribeu a la conclusió que no voleu un antivirus i en teniu, abans de treure'l feu un escanejament, per exemple amb Malwarebytes o amb Spybot per a estar segurs que ho teniu tot net. Tenir un antivirus no és garantia de no tenir virus.

www.vilaweb.cat (adaptació)

2. Quins connectors d'ordre localitzes en el text?
3. Analitza les altres característiques lingüístiques que el situen dins dels textos expositius. Quin esquema organitzatiu segueix?

a) Causa / conseqüència.	c) Problema / solució.
b) Pregunta / resposta.	d) Altres.
4. Justifica que el text següent és expositiu.

Energies alternatives

A partir de la segona meitat del segle xx, la humanitat va començar a prendre consciència dels problemes que provocava basar el consum energètic mundial en l'explotació de combustibles fòssils. La realitat és que el progrés industrial i tecnològic va fomentar l'esgotament prematur dels jaciments i l'increment de la contaminació ambiental.

Actualment, s'abusa de la utilització de l'energia fòssil, no renovable, per damunt de l'energia renovable, i això comporta l'explotació irracional de recursos esgotables com ara el petroli, el gas o el carbó mineral. A més, aquesta energia provoca l'emissió de gasos contaminants i residuals i, en definitiva, influeix en el desajust de l'ecosistema global.

És per això que sorgeix la necessitat de buscar energies alternatives, com per exemple l'eòlica, produïda pel moviment del vent i captada per mitjà d'aerogeneradors; la solar, que utilitza les radiacions solars; la mareomotriu, procedent de les mareas; la que s'extrau de determinats vegetals, els biocombustibles; l'energia hidroelèctrica, procedent de salts d'aigua, etcètera.

www.dival.es

4.1. Classes de textos expositius

Hom classifica, en general, els textos expositius en tres **subgrups**, atenent la **complexitat** de les **idees exposades**, el **grau de formalitat** i els **coneixements dels destinataris** potencials. Són:

- Textos **científics, especialitzats**. En aquests textos els destinataris tenen una àmplia informació sobre el tema. Van adreçats a un **públic molt restringit**. Empren un llenguatge molt precís i una terminologia especialitzada, ja que es pretén assegurar la interpretació única per a evitar l'ambigüitat.
- Textos **didàctics**, destinats a l'ensenyament, en un nivell mitjà. Solen ser textos que atenen molt la claredat, la definició de conceptes i l'exemplificació, per a fer-los comprensibles fàcilment.
- Textos **divulgatius**, que s'adrecen a un públic ampli i molt general. S'hi empren explicacions i aclariments, exemples i il·lustracions. Poden trobar-se en l'àmbit acadèmic, però també en el literari o en el periodístic.

Els **textos expositius de divulgació científica o cultural** tenen com a finalitat divulgar coneixements científics, artístics o culturals i fer-los assequibles a un públic general.

En aquests textos, es combina l'exposició amb fragments descriptius o argumentatius, i amb gràfics o dibuixos que aclareixen conceptes, els expliquen millor o els il·lustren.

Característiques de l'exposició divulgativa

Joides Resolution.

La vida existeix davall del fons de la mar

La Terra és un planeta blau, cobert en la major part per l'aigua. Tot i que fa encara pocs anys que s'ha comprovat que hi ha vida fins en el fons dels oceans, on la llum no arriba, i que es nodreix d'energia produïda per reaccions químiques, diferent de la que utilitzen els éssers vius de la superfície, basada en la llum solar, aquest coneixement ja és comú. No obstant això, només ara s'ha pogut comprovar que hi ha vida encara més enllà, davall dels sediments oceànics que recobreixen les roques de l'escorça terrestre, gràcies als programes de perforació amb fins científics efectuats per vaixells oceanogràfics com el *Joides Resolution*.

Malen RUIZ DE ELVIRA

Conec, revista de divulgació i investigació de la Generalitat Valenciana (adaptació)

- Tenen normalment una part de **descripció científica**, que es caracteritza per l'ús d'un **vocabulari especialitzat**. Tot i que no s'hi abusa de la terminologia científica, sí que hi figuren **neologismes i tecnicismes**: *reaccions químiques, sediments oceànics, escorça terrestre, vaixells oceanogràfics...*
- S'hi utilitzen **mecanismes d'impersonalització** per a dotar el text d'una objectivitat almenys formal: *s'ha comprovat, s'ha pogut comprovar...*
- L'estil del text explicatiu ha de tendir envers la **màxima claredat**. La sintaxi ha de ser senzilla i el lèxic clar i precís. S'hi empren **oracions subordinades de relatiu i aposicions**, que permeten afegir informació secundària: *davall dels sediments oceànics que recobreixen...*
- El temps verbal característic és el **present d'indicatiu**, per la seua atemporalitat: *és, arriba, nodreix, utilitzen, hi ha...*
- Hi ha nombroses **nominalitzacions** que permeten la síntesi i l'abstracció: *aquest coneixement, això...*
- Els adjectius hi aporten matisos específics i precisos; per això solen ser **especificatius o classificatius**: *blau, vius, solar, químiques, oceànics...*
- La **cohesió lèxica** s'aconsegueix amb la repetició de paraules, hipe-rònims i hipònims, mots de la mateixa família i camp semàntic...: *oceans, oceànics, oceanogràfics...*
- Hi abunden els **connectors** que concreten, matisen, expliquen i aclareixen les informacions: *tot i que, no obstant això...*
- S'hi fan servir **tècniques** com la definició i l'exemplificació: *La Terra és un planeta blau; gràcies als programes [...] com el Joides Resolution.*
- S'hi empren una sèrie de **recursos** com fotografies, gràfics, esquemes, il·lustracions, mapes, dibuixos, la subdivisió en apartats, l'ús de títols i subtítols i la utilització de recursos gràfics, com ara negretes, cursives, o diferents colors o mida de les lletres, entre altres.

1. Escolta i llig el text següent.

La roba del futur serà electrònica

Vestirem samarretes que mesuraran les constants vitals, els estats d'ànim i els riscos per a la salut

Peces de vestir que canvien les seues propietats, com el color i la forma, i que incorporen altres funcions més que l'estètica, com la detecció de l'estat d'ànim del seu portador, és el futur que planteja Joanna Berzowska, directora del departament de Disseny i Càlcul Computacional de la Universitat de Concordia (Canadà) i de l'empresa de tèxtils electrònics OM Signal.

Al seu laboratori, es treballa amb les «peces reactives», que són aquelles en les quals s'integren components electrònics que permeten detectar moviments, modificar les seues propietats i, fins i tot, emmagatzemar energia.

Berzowska va explicar la seua investigació en el simposi EmTech, del MIT Technology Review, que va tenir lloc a València: «El nostre horitzó és traslladar la funcionalitat dins de la fibra i fabricar la roba amb un procés de manufactura ràpid; per tant, s'haurien de desenvolupar línies de producció més sofisticades».

Aquest vessant industrial que permetria, a un mitjà-llarg termini, la popularització de les vestidures electròniques, depèn, en gran mesura, de la combinació de dos sectors empresarials molt consolidats i amb un alt grau d'independència entre si: el sector tèxtil i de la moda i el sector de l'electrònica.

Ja hi ha un primer prototip totalment funcional de peça electrònica. Es tracta d'una samarreta que incorpora components electrònics amb els quals detecta la biometria del portador i ofereix una gran varietat d'informació: les pulsacions per minut, el ritme cardíac, el ritme respiratori, les petjades fetes i les calories cremades al llarg del dia, etc.

A més, el programari de la samarreta analitza tota la informació recollida per a detectar l'estat d'ànim del portador; els moments d'estrès, de relax, de plaer o d'intensitat laboral, etc. L'usuari rep tota aquesta informació en temps real en el seu dispositiu mòbil, de manera que la samarreta li pot donar consells del tipus «et vas estressant, mira de relaxar-te», i es pot arribar fins i tot a preveure el futur de la salut de l'usuari, com per exemple, advertint d'un possible infart.

Kèlsang BAS BELDA
Mètode (adaptació)

2. Quin temps verbal hi predomina?
3. Esmenta-hi dues marques d'impersonalitat.
4. Analitza l'estructura textual d'aquest article.
5. Per què interessa aquest tema en una revista científica com *Mètode*? Al públic en general pot interessar-lo o no?
6. Quines tècniques hi emprà l'autor per a captar l'atenció i interessar el lector?
7. Per què seria interessant dissenyar vestits electrònics a València?
8. Defineix el primer prototip de peça de vestir electrònica que ja s'ha creat.
9. Quina funció tenen les cometes en el text?
10. Ara, llig aquests dos textos.

Macroinvertebrats i qualitats d'aigües dels rius de la Comunitat Valenciana

S'ha dut a terme un estudi sobre la qualitat de l'aigua en 98 punts de mostreig localitzats en 42 rius de la Comunitat Valenciana.

Aquest estudi es va fer mitjançant l'anàlisi de 13 paràmetres fisicoquímics de l'aigua: temperatura, pH, oxigen dissolt, conductivitat, alcalinitat, duresa total i, a causa dels carbonats, calci, nitrats, nitrits, amoni i sulfats; i l'aplicació de dos índexs biòtics: el de Tuffery i Verneaux i el Biological Monitoring Working Party modificat per Alba-Tercedor i Sánchez-Ortega.

Per a calcular els índexs s'inventariarien les comunitats de macroinvertebrats pertanyents als grups faunístics: turbel·laris (triclades), mol·luscs (gasteròpodes i bivalves), oligoquets, hirudinis, crustacis (amfípodes, isòpodes i decàpodes) i insectes (efemeròpters, precòpters, odonats hemípters, heteròpters, coleòpters, tricòpters i dípters).

Mètode (adaptació)

Estudis per a l'avaluació de l'estat ecològic

L'anàlisi química de l'aigua del riu Ripoll permet determinar-ne la qualitat en el moment de la presa de mostres. Cal tenir en compte, però, que els abocaments de contaminants són puntuals i difícilment la recollida de mostres hi coincidirà.

Aquest problema es pot resoldre mitjançant l'aplicació d'índexs biològics, basats en l'estudi de diferents organismes aquàtics. Aquests organismes, com que requereixen unes bones condicions en l'aigua durant un temps més llarg, ens indiquen si la qualitat de l'aigua trobada en el moment de la mostra s'ha mantingut durant les setmanes anteriors.

Els índexs aplicats al Ripoll es basen en l'estudi dels macroinvertebrats aquàtics, animals de mida petita situats a la base de la cadena alimentària (serveixen d'aliment per a peixos, amfibis, ocells...) i que habiten en diferents ambients del riu.

Rosa CASANOVAS, Tura PUNTÍ i Narcís PRAT
Butlletí informatiu AQUA (adaptació)

11. Justifica que els textos anteriors són expositius. Quines diferències trobes en l'estil i el vocabulari?
12. Quin dels dos textos diries que és divulgatiu? I l'altre, quin tipus de text és? Justifica les respostes.

⊕ Connectors i textos argumentatius

Alguns connectors típics dels textos argumentatius són:

- De contrast: *per contra, a diferència de.*
- D'ordre: *en primer lloc, en segon lloc, per acabar.*
- De causa: *perquè, ja que, a causa de.*
- De finalitat: *a fi que, a fi de, perquè.*
- De conseqüència: *en conseqüència, doncs, per consegüent.*

⊕ L'informe i el projecte

Un **informe** és un document que té com a finalitat proveir l'auditori de la informació necessària sobre un tema o un incident perquè cal prendre decisions per a resoldre'l.

Aquests textos poden contenir seqüències descriptives, argumentatives, instructives i expositives.

En podem trobar en l'àmbit acadèmic, com l'informe d'avaluació, en el científicotècnic, com l'informe d'investigació, en el quotidià, com l'informe mèdic, o en el periodístic.

Segons el tema, la complexitat o el nivell, conté gràfics, taules, títols, conclusions, annexos o vocabulari especialitzat.

El **projecte** és un tipus d'informe que té com a objectiu justificar una decisió per a fer alguna cosa en el futur.

Aquests textos solen seguir l'estructura següent:

- Encapçalament: identificació, número que l'identifica o títol. En els informes molt llargs hi ha índex.
- Nucli del text: exposició dels fets i conclusions o conseqüències d'aquests.
- Data i signatura.
- Annexos.

5. L'argumentació ↓

Els textos **argumentatius** s'usen amb la finalitat de **convèncer** o **persuadir** el nostre interlocutor o auditori.

Aquests textos solen dividir-se en tres parts:

- **Introducció**, on es presenta el tema.
- **Desenvolupament**, que inclou una exposició dels fets (*narratio*) i/o dels arguments (*argumentatio*) que avalen la tesi o opinió de l'emissor; també s'hi poden trobar els contraarguments en forma d'antítesi o no.
- **Conclusió**, que funciona com a síntesi d'allò que s'hi ha exposat.

En la societat actual els **gèneres** més representatius de l'**argumentació oral** són els parlaments de fiscals i advocats en un judici, els debats, els mítings polítics o la conferència. Entre les **manifestacions escrites** de l'argumentació hi ha l'editorial, l'article d'opinió, les cartes al director o l'assaig en l'àmbit literari.

Els **textos argumentatius** han de tenir una tesi implícita o explícita, que és la idea principal que es defensa en el text i que pot eixir en qualsevol de les tres parts que acabem d'esmentar. Atenent en quina part figura la tesi i el fet que hi haja antítesi o no, podem classificar les estructures dels textos argumentatius:

- **Inductiva (sintetitzant)**. La tesi està al final; va d'allò particular a allò general.
- **Deductiva (analitzant)**. La tesi figura al principi del text, acostuma a anar d'allò general a allò particular.
- **Circular (enquadrada o emmarcada)**. S'hi formula la tesi, s'hi exposen casos particulars que la complementen, s'hi afegien informacions o argumentacions, i després es reformula la tesi amb matisacions o sense.
- **Dialèctica**. La tesi i l'antítesi figuren normalment en el desenvolupament.

Els textos argumentatius poden incloure diferents **tipus d'arguments**:

Classes d'arguments	
De tipus lògic	Per exemple, els sil·logismes deductius que fan referència al sentit comú basat en refranys, frases fetes o dites populars.
Emotius	Se selecciona la informació que connecte amb l'emotivitat del receptor.
D'autoritat	Es presenten en forma de citació d'autoritat, és a dir: amb la citació de l'opinió d'una personalitat o entitat reconeguda com a autoritat pública i que gaudeix de prestigi en el tema de què es tracta.
De quantitat	S'hi exposen estadístiques, xifres i dades que fonamenten la tesi plantejada.
D'exemplificació	Utilitzen exemples i analogies.
Altres	Alguns arguments apel·len als valors compartits, com ara la justícia, els drets humans, experiències personals, etc.

Entre les **característiques lingüístiques** de l'argumentació hi ha aquestes:

- Abundància d'**elements modalitzadors**, com ara verbs de pensament del tipus *penso, opino, crec, suposo, considero*, etc.; adjectius valoratius del tipus *agradable, bonic* o *incòmode*; adverbis valoratius com *molt, poc, nombrós*, etc.; adverbis acabats en *-ment* del tipus *consistentment, lamentablement, usualment*, etc.; locucions adverbials com *per sort* o *per desgràcia*...
- Inclusió de **diverses veus**, siga mitjançant l'expressió d'una tesi i una antítesi, siga introduint citacions d'autoritats, o remissions a estudis o revistes que tracten el tema. La veu d'aquests altres enunciadors s'hi pot introduir de diverses maneres, però sempre dota el text de polifonia. Formalment es manifesta mitjançant les cometes, la cursiva i les citacions.
- Predomini de les funcions lingüístiques **emotiva i referencial**.
- Abundants **connectors** d'ordre, contrast, finalitat, causa i conseqüència...

1. Escolta i llig el text següent.

Foc

Sense que una falla creme no hi hauria una altra falla l'any següent

Després de prop d'una setmana de carrers tallats, d'espectaculars monuments plantats al mig de les places, de foc i pirotecnia en dosis estimables, tot torna a poc a poc a la normalitat. Els bombers apaguen les falles, la cendra s'arreplega del carrer, tanquen els casals i retorna la vida quotidiana. Sense que una falla creme no hi hauria una altra falla l'any següent.

Els que es pregunten per què fem tot això per cremar-ho després haurien d'entendre aquesta simple premissa: acabem el passat per deixar lloc que arribi el futur. Ho fem amb alegria i amb recança, amb emoció. Ho fem sense solemnitats innecessàries, amb la normalitat amb què s'expressa la gent del carrer. Ho fem sabent que tot el que durant un any passa al voltant d'una falla passa perquè comencem de nou, de zero. Des del no-res.

Jo vaig fundar la primera falla del meu poble, l'any 1973. Hi han passat molts anys i moltes vicissituds des d'aleshores. Bones i dolentes. De vegades hi he estat més a prop i de vegades ho he viscut de lluny. Però sempre la nit de Sant Josep en el meu cervell

crema la meua falla. L'esperit aquell que ens diu que comença un nou any, que comença un nou cicle.

I sí, al voltant de tot plegat hi ha la comercialització, els anuncis, la manipulació política i sentimental, els esquemes caducs i els rols carrinclons. Però al final, allà on et quedes tu sol mirant com puguen les flames lligades a la fosca, hi ha un missatge, una manera d'entendre la vida, que no entén de claudicacions ni de comoditats. Que sap que tot comença de nou cada 365 dies. I que cada any és una gran, una enorme oportunitat.

www.elpuntavui.cat, 20 de març de 2014 (adaptació)

2. Enuncia la tesi o idea que es defensa en el text *Foc*. On es localitza?
3. A quina estructura respon el text?
4. Explica quines idees engloba cada part del text.
5. Quin tipus d'arguments hi utilitza l'autor?
6. Extrau-ne les marques de modalització i els díctics temporals.
7. Llig ara aquest text.

Contra els edulcorants com a concepte

«Els edulcorants artificials indueixen a menjar més»

Susan SWITHERS

Un article recent d'aquesta investigadora nord-americana alerta contra creences tan esteses com que beure refrescos edulcorats és una bona manera de combatre l'epidèmia d'obesitat que patim.

Des de menut he vist com un signe de greu incultura dinar o sopar bevent coles o llimonades, i sempre he pensat que s'ha de ser molt ingenu per a creure que si són *diet* ja podem estar tranquils.

Swithers basa el que diu en múltiples experiments amb rates, però a mi em sembla que només cal sentit comú per a entendre que els moments de dolçor, en tots els àmbits de la vida, han de ser més l'excepció que no pas la norma.

Estic convençut que no hi pot haver salut física o mental si no sabem conèixer amb coses tan insípides com l'aigua o el silenci. Em costa no veure en aquests succedanis un altre mètode d'obtenir coses difícils sense cap esforç. I em sembla gairebé una forma de justícia poètica que aquest autoengany despisti el metabolisme i acabe en fracàs.

Per a consumir menys calories, és millor analitzar quines mancances vitals tenim i fer alguna cosa per a omplir-les. I no cal ser cap científic per a intuir que el coratge que això demana no ens el pot estalviar ni l'aspartam ni la sacarina.

Albert PLA NUALART

www.ara.cat, 13 de juliol de 2013 (adaptació)

8. Enuncia la tesi o idea que defensa el text.
9. Quin tipus d'arguments hi emprà l'autor?
10. Quines perífrasis verbals modalitzadores hi trobes?
11. Localitza en el text exemples de verbs, d'adverbis i d'adjectius amb càrrega modalitzadora.
12. Quina part d'aquest text és expositiva i quina, argumentativa?

1 Formes d'organització textual. Una de les classificacions de les formes d'organització textual o tipologies textuales que més difusió ha tingut distingeix aquests tipus de textos o modalitats textuales: **descriptiu**, **narratiu**, **expositiu** i **argumentatiu**.

A aquests cal afegir els tipus següents:

- Textos **retòrics**, que tenen com a finalitat construir un missatge literari.
- Textos **conversacionals**, en què s'estableix un diàleg entre dos interlocutors o més.
- Textos **instructius**, que serveixen per a donar directrius, ordres, etc.
- Textos **predictius**, que informen sobre fets futurs.

A la pràctica, totes aquestes tipologies no es manifesten en estat pur.

2 La narració. S'usa per a **contar fets o accions** en què participen diferents **personatges**. La finalitat principal és **informar o entretenir**. Els **gèneres** que s'adiuen amb la narració són: oralment, les rondalles; i per escrit: la notícia, les novel·les o els contes. S'estructura en **tres parts**: plantejament, nus i desenllaç.

Les **característiques lingüístiques** són predomini dels **connectors**; formes verbals de **passat** i de **pretèrit imperfet simple**, amb predomini dels **verbs d'acció**; aparició de **diverses veus**; freqüència d'**elements dítctics**; inclusió freqüent de fragments descriptius i dialogats.

3 La descripció. S'utilitza per a **explicar com és** un concepte, un paisatge, una persona o un objecte.

Les **característiques lingüístiques** són predomini de l'**adjectiu qualificatiu**; **verbs** que indiquen **estat amb atributs**; **figures retòriques** com la comparació i la metàfora; formes verbals de **present** i d'**imperfet**; predomini d'**adverbis** i de **locucions de manera**.

4 L'exposició. Els textos expositius són els que **expliquen temes** amb una **finalitat informativa**. Hi ha textos expositius en l'àmbit **acadèmic** i en el **periodístic**.

Un text expositiu s'estructura en **tres parts**: introducció, cos i conclusió.

Les **característiques lingüístiques** són presència d'**oracions atributives** i d'**aposisicions**; ús d'**adjectius específicats i classificats**; abundància de **connectors** d'ordre i lògics; **exemplificació**; ús de **recursos gràfics** com títols i subtítols, majúscules, esquemes i il·lustracions; predomini del **registre estàndard**, de **lèxic precís** i de la **funció referencial**.

Els **textos expositius de divulgació** tenen com a finalitat **divulgar coneixements científics, artístics o culturals** i fer-los **assequibles a un públic general**.

Les **característiques lingüístiques** són la inclusió d'una part de **descripció científica** (on la llengua ha de tendir a la **màxima claredat**; sintaxi senzilla i **lèxic clar i precís**; tecnicismes i neologismes); **mecanismes d'impersonalització**; formes verbals en **present d'indicatiu**; nombroses **nominalitzacions**; ús de diferents tècniques, com l'**exemplificació** i la **definició**, i **recursos** com els gràfics, els esquemes, les il·lustracions, la subdivisió en apartats i l'ús de títols i subtítols.

5 L'argumentació. Els textos argumentatius s'usen amb la finalitat de **convèncer o persuadir** el nostre interlocutor o auditori. Aquests textos s'estructuren en **tres parts**: introducció, desenvolupament i conclusió.

La **tesi** és la idea principal que es defensa en el text. Atenent el lloc on figura, pot ser:

- **Inductiva** (o sintetitzant): si se situa al final.
- **Deductiva** (o analitzant): si està al principi.
- **Circular** (o enquadrada o emmarcada): si se situa al principi i al final.
- **Dialèctica**: hi figura també l'antítesi, juntament amb la tesi, en desenvolupament.

Els **gèneres** en què es pot trobar l'argumentació són els parlaments en un judici, els debats, les conferències, els editorials, els articles d'opinió o l'assaig.

Les **característiques lingüístiques** són abundància d'**elements modalitzadors**; inclusió de **diverses veus**; predomini de les **funcions emotiva i referencial**; entre els **connectors**, predomini dels d'ordre, contrast, finalitat, causa i conseqüència.

La *e* i la *o* es pronuncien obertes ([ɛ], [ɔ]) quan, a més d'estar en posició tònica, es donen aquests contextos fònics:

- La vocal de la síl·laba següent és una *i* o una *u*: *conveni*, *col·legi*, *mil·lenni*, *ingenu*, *perpetu*; *oli*, *corpus*.
- Van davant de *r*, *rr*, *l* i *ll*: *cert*, *terra*, *cert*, *arrel*, *tela*, *novel·la...*; *fort*, *serra*, *fesol*, *solt*, *desimbolt*.
- En quasi totes les paraules esdrúixoles: *seqüència*, *conseqüència*; *còmplice*, *còmode*, *còlera*.
- En molts cultismes: *acèfal*, *amorf*, *poliglòt*.
- La *e*, en les paraules acabades en *-ecta*, *-ecte*, *-epta*, *-epte*, com *col·lecta*, *afecte*, *correcte...*
- La *e*, en substantius i adjectius que tenen el grup *-ndre*, com *cerndre*, *divendres*, *gendre*, però és tancada en infinitius amb el grup *-endre*: *dependre*, *vendre*, etc.
- La *o*, quan forma part dels diftongs *oi* o *ou*: *boira*, *almoïna*, *bou*, *ou*.
- La *o*, en algunes paraules acabades en *-oc*, *-oca*: *albercoc*, *bajoca*; *-òs*: *arròs*; *-ndre*: *compondre*, *pondre*, *respondre*; *-ot*, *-ota*: *got*, *clot*, *grandota*, *xicota*; *-ol*: *caragol*, *col*; *-ost*, *-osta*: *impost*, *rebot*, *crosta*, *posta*.
- La *o*, en els pronoms demostratius neutres i en els monosíl·labs i els seus compostos: *allò*, *això*, *sol*, *so...*

+ Recorda

Les vocals *e* i *o* obertes només es presenten habitualment en posició tònica, tret de mots com ara *dèsset*, *dènou*, etcètera.

Per a resoldre dubtes de pronúncia pots baixar-te el [transcriptor fonètic](#) de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua.

També pots consultar la pronúncia que figura en cada entrada del [Diccionari normatiu valencià](#) de l'AVL.

Activitats

1. Subratlla en les paraules les *e* obertes que hi haja: *teclat*, *llibreta*, *jersei*, *entrepà*, *escala*, *lleixa*, *ingenu*, *prendre*, *serp*, *gel*, *cel·la*, *cenra*, *fideus*, *serra*, *selva*, *feltre*, *mu-seu*, *gendres*, *església*, *verd*, *perla*, *perles*, *recte*, *perxa*.
2. Classifica, segons tinguen *o* oberta o no, les paraules següents: *ordre*, *morera*, *sou*, *fou*, *prou*, *jo*, *donar*, *tros*, *estoig*, *bunyol*, *cassola*, *pilota*, *cor*, *tronç*, *soca*, *branca*, *llorer*, *cotxe*, *roses*, *taronges*, *pomes*, *glaçons*, *do*, *tro*, *port*, *compondre*, *posta*, *feroc*, *atroç*, *aposta*.
3. Digues si sona oberta o tancada cada una de les vocals destacades en aquests mots: *classe*, *ordinador*, *llibre*, *lectures*, *futbol*, *plantes*, *colze*, *llençol*, *home*, *mercat*, *jove*, *roig*, *granota*.
4. Encercla les vocals *e* i *o* que sonen obertes en les paraules següents: *ordinador*, *epicentre*, *tossal*, *imperi*, *granota*, *poeta*, *deduir*, *quocient*, *dietari*, *haver*, *rosa*, *llorer*, *tesor*, *misteri*, *llengua*, *peu*, *peüc*, *regal*, *terra*, *roja*, *horta*, *prova*, *esposar*, *coix*, *iode*.
5. Classifica aquestes paraules, segons sone oberta o tancada la *o*: *patrimoni*, *amplificador*, *valor*, *talonari*, *gos*, *cos*, *període*, *rètol*, *codi*, *roig*, *compte*, *roba*, *sobre*, *curiositat*, *estona*, *nebot*, *flor*, *prova*, *plor*, *brossa*, *obri*, *crosses*, *escola*, *impost*.
6. Classifica en obertes o tancades les *e* de les paraules següents: *mel*, *breu*, *aspecte*, *gapa*, *diferent*, *preu*, *estrena*.
7. Assenyala com es pronuncien les *e* i les *o* marcades en aquestes parelles de paraules i fes una frase amb cada paraula en què se'n veja el significat correcte.

pèl/pel sóc/soc sòl/sol cosa/coça dóna/dona

8. Escolta la cançó *La flama*, del grup Obrint Pas. Localitza tres paraules que es pronuncien amb *o* oberta i un monosíl·lab amb *e* oberta.

La flama

*Amb l'espurna de la història
i avançant a pas valent,
hem encès dins la memòria
la flama d'un sentiment.*

Viure sempre corrents, 5
*avançant amb la gent,
rellevant contra el vent,
transportant sentiments.*

Viure mantenint viva
la flama a través del temps, 10
*la flama de tot un poble
en moviment.*

*Amb columnes de paraules
i travessant la llarga nit,
hem fet de cels, mars i muntanyes,* 15
vells escenaris d'un nou crit.

Viure sempre corrents,
*avançant amb la gent,
rellevant contra el vent,
transportant sentiments.* 20

Viure mantenint viva
la flama a través del temps,
*la flama de tot un poble
en moviment.*

OBRINT PAS
www.viasona.cat

Quan analitzem un text, hem de tenir en compte un seguit de components propis de la situació comunicativa:

■ **Emissor** o persona que emet el missatge. Recordem que no hem de confondre l'emissor amb l'autor. L'autor és la persona que signa, que produeix el text. Així, en un text divulgatiu en què es reproduïsquen citacions, l'autor és la persona que ha escrit el text, però hi ha un emissor per cada missatge que s'hi cita; o per exemple, en una novel·la, qui actua com a emissor és el narrador de cada una de les parts, si n'hi ha de diverses.

Quan analitzem un text, hem de valorar també la **finalitat** que persegueix l'autor: entretenir, convèncer, instruir, etcètera.

■ **Receptor**: és el destinatari del text. Hem de tenir en compte que, de vegades, a més d'un receptor **extern** (habitualment nosaltres com a lectors o oients d'un text), n'hi ha uns altres d'**interns**. Per exemple, en un conte en què el narrador fa veure que explica els esdeveniments a un rogle de xiquets a la vora del foc, tenim la presència d'uns receptors interns que escolten un emissor.

A l'hora d'analitzar un text, haurem de tenir en compte també si és adequat al destinatari o receptor model a qui va adreçat. Per exemple, amb els esquemes de muntatge de la xarxa elèctrica d'una casa, el text pot no ser adequat si pretenem que l'interpreten persones que no tenen uns certs coneixements d'instal·lacions elèctriques.

La confessió

Van passar a examinar l'escriptori. Ací, entre els papers ben ordenats, hi havia un sobre gran amb aquest rètol de puny i lletra del metge:

«Per al Sr. Utterson».

El notari el va obrir i en va traure un full, mentre un altre full i un sobre lacrat queien a terra.

El full era un testament, i estava redactat en els mateixos termes excèntrics del que Utterson li havia retornat sis mesos abans, o siga, havia de servir de testament en cas de mort, i com a acte de donació en cas de desaparició. Però, en compte d'Edward Hyde, com a nom del beneficiari, el notari va tenir la sorpresa de llegir: Gabriel John Utterson. Va mirar espantat Poole, després una altra vegada el full i per fi el cadàver a terra.

Va arregar l'altre full, una nota escrita també de puny i lletra de Jekyll. I va posar els ulls en el paper, que deia:

Estimat Utterson:

Quan lliges aquestes línies jo hauré desaparegut. No ho sé preveure amb precisió, quan, però el meu instint, les mateixes circumstàncies de la indescriptible situació en què em trobe em diuen que el final és segur i que no podrà tardar. Tu, en primer lloc, llig la teua carta que Lanyon em va dir que t'havia escrit. I si després tens encara ganes de saber-ne més, llig la confessió del teu indigne i desgraciat amic HENRY JEKYLL.

Robert Louis STEVENSON

El cas misteriós del doctor Jekyll i el senyor Hyde
Bromera

La carta, de Vladimir Iegorovitx Makovski.

Autor / emissor

En el text *La confessió*, l'autor és Robert Louis Stevenson, l'emissor és el narrador que conta els fets. Però hi ha un altre emissor: el de la persona que ha escrit la nota, Henry Jekyll.

Receptor

En el text, el receptor extern són les lectors de la novel·la a què pertany el fragment; el receptor intern de la nota és Gabriel John Utterson.

L'ús d'antibiòtics

L'organisme humà acull bilions de microorganismes. El nostre cos conviu amb protozous, fongs i bacteris que en alguns casos són beneficiosos, per exemple la flora intestinal normal.

Els antibiòtics són fàrmacs que s'utilitzen tant en medicina humana com en veterinària per a la profilaxi i el tractament de les malalties infeccioses produïdes per bacteris.

Els antibiòtics són una excel·lent arma terapèutica, però, mal utilitzats, comporten conseqüències negatives, tant per a la salut individual com per a la salut pública.

L'ús inadequat dels antibiòtics és definit, bàsicament, per tres situacions:

- **Sobreutilització:** en els països desenvolupats sovint els antibiòtics es prescriuen en excés i no s'utilitzen amb prudència.
- **Mala utilització:** algunes de les principals causes d'aquesta situació són l'elecció inadequada de l'antibiòtic o la utilització d'antibiòtics en afeccions víriques.
- **Infrautilització:** de vegades el pacient incompleix el tractament prescrit, siga per descuit de dosis, perquè escurça la durada del tractament o perquè el pren inadequadament en combinació amb determinats aliments que en redueixen l'absorció intestinal.

Aquestes situacions proporcionen un mitjà idoni per al desenvolupament de mecanismes d'adaptació dels bacteris que comporten, a la pràctica, el desenvolupament de resistències bacterianes.

Resistència bacteriana

L'aparició de resistències bacterianes als antibiòtics més habitualment utilitzats suposa una amenaça per a la salut pública pel fet que, en deixar de ser eficaços, cal variar les estratègies de tractament utilitzant nous antibiòtics cada vegada més selectius. Aquesta situació no és sostenible, ja que per al descobriment i

comercialització de noves molècules amb poder antibiòtic són necessaris entre 15 i 20 anys de recerca, mentre que el ritme d'aparició de resistències és molt més ràpid.

Catalunya i l'Estat espanyol són àrees geogràfiques on s'han descrit taxes de resistències bacterianes que es podrien qualificar d'elevades si es comparen amb les d'alguns països de la Unió Europea, sobretot pel que fa a patògens d'origen comunitari. En la taula es mostren alguns exemples dels bacteris causants d'infeccions comunitàries i el seu patró de resistències a alguns dels principals antibiòtics utilitzats en l'atenció primària.

D'aquesta taula cal destacar l'elevada taxa de resistències observada en soques bacterianes aïllades en l'àmbit extrahospitalari, tenint en compte que aquesta característica s'ha instaurat molt ràpidament. Així, al principi dels anys 80, només el 10 % dels pneumococs o l'1 % dels *Haemophilus influenzae* presentaven resistència a la penicil·lina.

Aquest increment de les resistències bacterianes es reproduïx a tot el món. Això ha motivat que institucions tan importants com l'Organització Mundial de la Salut (OMS) facen recomanacions generals sobre la necessitat de dur a terme actuacions concretes per a donar a conèixer la importància que té l'ús correcte dels antibiòtics.

Microorganisme	Penicil·lines	Macròlids	Quinolones
<i>Streptococcus pyogenes</i>	0 %	3-27 %	—
<i>Streptococcus pneumoniae</i>	10-20 %	18-35 %	5 %
<i>Haemophilus influenzae</i>	35-50 %	10-20 %	<>
<i>Escherichia coli</i>	50-60 %	100 %	10-30 %

www20.gencat.cat (adaptació)

Guia per al comentari

Aproximació al text

- 1 Llig atentament aquest text seguint les indicacions de la UNITAT 1.
- 2 Reconeixes l'autor del text?
- 3 A qui es dirigeix?
- 4 A través de quin mitjà s'ha transmés?
- 5 Quina finalitat persegueix?

Anàlisi del contingut

- 6 Quines són les causes principals dels usos inadequats dels antibiòtics que s'esmenten en el text?
- 7 Quin és el tema del text?
- 8 Fes un resum breu del fragment que has llegit.

Anàlisi formal

- 9 Analitza l'estructura d'aquest text.
- 10 Quina part descriptiva hi localitzes? Quines característiques té?
- 11 Quin lèxic específic s'hi fa servir?
- 12 Extrau del text dues oracions en què predomine la funció referencial.
- 13 Quina informació aporta la graella del text?

Valoració

- 14 Per què interessa el tema que tracta el text? Penses que l'autor el presenta d'una manera original. Raona la resposta.

Tasca final

Redacta un text d'unes 150 paraules en què exposes la teua opinió sobre els perills d'automedicar-se.